

23.6.2022

Neuvotteleva virkamies Sami Niemi

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE

ASIA: KAA 4/2021 vp Suden kannanhoidollinen metsästys: Valiokunnan lisäselvityspyyntö

Maa- ja metsätalousvaliokunta pyysi 22.6.2022 maa- ja metsätalousministeriöltä lisäselvitystä siitä miten kansalaisaloitteen ja lakialoitteiden LA 54/2020 vp, LA 5/2022 vp ja LA 8/2022 vp ehdotusten mukaisesti voidaan parantaa mahdollisuuksia uhkaa tai vaaraa aiheuttavien susien poistamiseen:

- a. kehittämällä nykyistä toimintamallia, joka perustuu toisaalta poliisin poliisilaisissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttämiseen ja toisaalta Suomen riistakeskuksen myöntämiin poikkeuslupiin;
- b. siirtämällä hätävarjelu- ja pakkotilaa koskeva sääntely rikoslain 4 luvusta metsästyslakiin Ruotsin mallin mukaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö on valmistellut lisäselvityksen yhdessä Poliisihallituksen Kai Vepsäläisen ja Suomen riistakeskuksen Sauli Härkösen kanssa. Venäjän Karjalan susitilanteesta ministeriö kysyi Luonnonvarakeskuksen Ilpo Kojolan käsitystä asiasta.

Vastauksena lisäselvitykseen maa- ja metsätalousministeriö esittää seuraavaa.

Kysymys a)

Maa- ja metsätalousministeriö, Poliisihallitus sekä Suomen riistakeskus katsovat, että uutta erillistä sääntelyä tai nykyisen muuttamista ei tarvita. Nykyinen toimivaltajako toimii moitteettomasti ja on hyvin selvä. Erävalvonnan yhteistyöryhmässä voidaan tarvittaessa tarkentaa työnjakoa. Maa- ja metsätalousministeriö perusti jo vuonna 2012 epävirallisen erävalvonnan yhteistyöryhmän koordinoimaan tiedonvaihtoa eri viranomaisten välillä.

Poliisilla ja Riistakeskuksella on Poliisin suurpeto-ohjeen (POL-2020-6759, päivitetty 10.1.2022) mukainen työnjako uhkaa ja huolta aiheuttavien susien kohdalla. Riistakeskukselle kuuluvat huolta aiheuttavat sudet, sekä ensisijaisena toimijana mahdollista uhkaa aiheuttavat sudet. Niissä tilanteissa, joissa pihavierailut tapahtuvat taajamassa tai muulla alueella (esimerkiksi tuotantolaitos- ja teollisuusalueet), joissa kenelläkään ei ole metsästysoikeutta, poliisi on velvollinen reagoimaan tilanteeseen. Uhkaa tai vaaraa sekä vakavaa vaaraa aiheuttavien susien kohdalla poliisilta edellytetään nopeaa reagointia ja toimenpiteitä, joko yhteistyössä SRVA -toimijoiden kanssa tai omina toimenpiteinä.

Kysymys b)

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että rikoslain 4 luvun 5 §:n mukainen pakkotilaa koskeva tulkinta on vakiintunut. Itseä, toista tai omaisuutta voi puolustaa tietyin ehdoin pakkotilan perusteella.

Esimerkiksi kotieläintä tai itseä voi puolustaa pakottavan vaaran torjumiseksi, jos teko on kokonaisuutena arvioiden puolustettava, kun otetaan huomioon pelastettavan edun ja teolla aiheutetun vahingon ja haitan laatu ja suuruus, vaaran alkuperä sekä muut olosuhteet. Edelleen säädöksessä todetaan, että oikeudellisesti suojatun edun pelastamiseksi tehtyä tekoa ei ole 1 momentin perusteella pidettävä sallittuna, mutta tekijä on kuitenkin rangaistusvastuusta vapaa, jos tekijältä ei kohtuudella olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, kun otetaan huomioon pelastettavan edun tärkeys, tilanteen yllätyksellisyys ja pakottavuus sekä muut seikat.

Suden kohdalla otettakoon esimerkkitapaus, jossa metsästäjä ampuu suden pelastaakseen koiransa äkillisessä tilanteessa. Teko katsotaan tällaisessa puolustuksenomaisessa pakkotilassa oikeutetuksi, mikäli aiheutettu vahinko ei ole suhteettoman suuri pelastettuun etuun verrattuna. Etuja arvioitaessa on huomattava, että riistaeläinten ohjeellisia arvoja ei sovelleta pakkotilassa tai anteeksiannettavassa pakkotilassa tehtyyn tekoon, vaikka käytännössä on metsästetty vastoin metsästyslain säännöksiä.

Arvio pakkotilasäännösten sovellettavuudesta perustuu aina tapauskohtaiseen kokonaisharkintaan, eikä rahalliseen arvoon. Pakkotilan käyttöä arvioitaessa punnitaan erityisesti tilanteen yllätyksellisyys, vaaran todennäköisyys ja vaaran välittömyys. Pakottavalla vaaralla tarkoitetaan todennäköisyyden astetta, joka vaaditaan, että tekoon voidaan ryhtyä. Teon toteutumisen todennäköisyyden tulee olla niin suuri, että tekoa voidaan pitää järkevänä. Lisäksi vaaran tulee olla välitön, jolla viitataan aikaan. Vaaran tulee olla ajallisesti lähellä: odottaminen merkitsi vaaran syntymistä. Lisäksi on säädetty rangaistusvapaudesta niissä tilanteissa, joissa hätävarjelu tai pakkotilan käyttö ei olisi sallittua, mutta tilannetta arvioitaessa tekijältä ei olisi kohtuudella voinut vaatia muunlaista suhtautumista.

Susivahinkojen ehkäisemiseksi on vuodelta 2010 kaksi kärjäoikeuden päätöstä (Etelä-Karjalan kärjäoikeus 8.6.2010, 10/948, asiano: R10/460 sekä Pirkanmaan kärjäoikeus 20.4.2010, 10/2344, asiano: R10/390), joissa akuutissa tilanteessa susi on ammuttu. Toisessa tapauksessa susi oli koiran kimpussa ja toisessa tilanteessa käyttäytyi ihmistä kohtaan uhkaavasti. Molemmissa tapauksissa syytteet on hylätty, koska tekoa on pidetty oikeutettuna. Vuodelta 2010 on myös syyttäjävirston päätös tapauksesta, jossa sudet olivat metsästyskoiran kintereillä uhkaamassa koiran terveyttä. Tilanteessa susi ammuttiin. Syytettä ei tapauksesta nostettu, koska tekoa pidettiin oikeutettuna.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että koska kyse on rikoslain mukaisesta sääntelystä olisi sen systematiikan kannalta selkeintä, että valiokunta pyytäisi oikeusministeriön kannan mahdollisuuden säätää rikoslain alaan kuuluvasta asiasta muussa laissa.

Venäjän Karjalan susitilanne

Venäjän Karjalan susipopulaatio on huipussaan ollut 1980-luvun alussa arviolta yli tuhat yksilöä. Tämän jälkeen kanta on tullut alas ja todennäköisimmän tällä hetkellä vakaa noin 400-500 yksilöä. Vuosittain Karjalassa metsästetään noin 200 yksilöä. (Ilpo Kojola suullinen tieto 22.6.2022)

Maa- ja metsätalousministeriö kuitenkin muistuttaa, että Euroopan Unionin tuomioistuin on ennakkoratkaisussaan (C-674/17, suden kannanhoidollinen metsästys, Suomi; kappale 60) linjannut, että suden suojelusta poikkeamisen vaikutuksesta suojelutasoon *ei voida ottaa huomioon kannan luontaisen levinnäisyyden osaa, joka ulottuu tietyille sellaisessa kolmannessa valtiossa sijaitseville alueille, jota eivät sido unionin tärkeinä pitämien lajien tiukat suojelun velvoitteet.*

Lopuksi

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa vielä tuoda esille huomiona kummankin edellä käsitellyn kysymyksen (a ja b) alaan Suomen susikannan hoitosuunnitelmassa esille tuodun mahdollisuuden suden omaehtoiseen karkottamiseen.

Metsästyslain 37 §:n sanamuodon mukaan rauhoitusaikana riistaeläintä ei saa metsästä tai vahingoittaa eikä soidinta, pesintää tai poikasia häiritä. Sanamuoto ei siis estä häirintää, joka kohdentuu riistaeläimen muuhun yksilöön kuin poikaseen.

Luontodirektiivin 12 artikla kieltää liitteen IV lajien – kuten suden tahallisen häirinnän. Euroopan Unionin komission 12 ja 16 artiklojen tulkintaohjeessa todetaan kuitenkin, että yksittäinen karkotus tai häirintä, joka ei suta vahingoita, ei ole 12 artiklan mukaista häirintää.

Kuten hoitosuunnitelmassa todettiin, niin tämä tulkinta ei ole ollut yleisessä tiedossa. Suden karkottaminen hoidetusta pihapiiristä tai laitumelta vahingoittamatta suta ei ole laissa kiellettyä. Mikäli kuitenkin suta karkotetaan suta vahingoittamalla tai sitä seurataan ja ajetaan hoidetun pihapiirin tai laitumen ulkopuolella, on toiminta silloin metsästyslain 37 §:n vastaista, johon tarvitaan joko Suomen riistakeskuksen karkotuslupa tai akuuteissa ja konkreettista uhkaa aiheuttavissa tapauksissa poliisin määräys. Toki kyseeseen saattaa tulla myös rikoslain 4 luvun 5 §:n mukainen pakkotila.